

Oris življenjskega dela Jožeta Koviča

V dosedanjih prispevkih k zgodovini mariborskega gledališča sem omenjal, da je bil Jože Kovič ena izmed osrednjih osebnosti drugega slovenskega gledališča med svetovnima vojskama; še več: zapisal sem trditev, da se je mariborska Drama povzpela do vredne stopnje neposredno pred okupacijo predvsem po njegovi zaslugi, čeravno so ob njem občasno delovali nekateri odlični režiserji. Zato sem sodil, da bo treba gledališko delo Jožeta Koviča, zlasti v Mariboru, natanko pregledati, ga ovrednotiti iz snovanja in ustvarjanja mariborskega gledališča, potem pa mu odmeriti pravično oceno v slovenskem gledališču nasploh. Tako bi se pavšalne in neargumentirane sodbe o vrednosti in pomenu mariborskega gledališča za slovensko kulturo med vojskama zagotovo morale preformulirati, delež mariborskega gledališča v slovenski kulturi pa bi dobil nekatere izvirne poteze.

Vsestranska analiza predvsem odrske ustvarjavnosti Jožeta Koviča, njegovih umetniških nazorov in realizacij le-teh, nato pa sinteza in ocena bodo še nadalje moja delovna naloga. Za zdaj sem zbral temeljno gradivo, ki omogoča razvid po Kovičevem življenju in delu. Gradivo sem razdelil na pet poglavij:

- I. Življenje Jožeta Koviča;
- II. Bibliografija Jožeta Koviča;
- III. Seznam uprizoritev, za katere je Jože Kovič prevedel besedila;
- IV. Dramske režije;
- V. Igralske stvaritve.

Dodani so spomini Jožeta Koviča, ki jih je pisal, ko je l. 1927 bival dalj časa študijsko na Dunaju. Ohranjeni so v rokopisu. Njihova vrednost je ta, da nam rišejo rod, mladost in domačijo dveh pomembnih slovenskih igravcev, odkrivajo pa tudi marsikaj, s čimer nam je osebnost Jožeta Koviča umljujejša.

I. ŽIVLJENJE JOŽETA KOVIČA

Jože Kovič se je rodil 22. januarja 1898 v Ljubljani, v Spodnji Šiški št. 56 kot sin Jožefa Koviča, čevljarkega mojstra, in Marije Kovič, roj. Rebernik.¹ Bil je prvorojenec v družini, v kateri se je rodilo trinajst otrok, živih pa je

¹ Podatki so iz krstnega lista, ki ga je izdal Župni urad Marijinega oznanjenja v Ljubljani 20. I. 1920 in je v prepisu Drž. gled. v Ljubljani z dne 6. 9. 1944 spravljen v uslužbenkem listu Jožeta Koviča. Uslužbenki list hrani SGM v Ljubljani.

Družina Kovičevih l. 1916 (spredaj: mati, Roza, Tončka, France, oče; zadaj: Ivan, Pavle, Minka, Jože)

ostalo osem: poleg Jožeta še dramski igravec Pavle (1899), Ivan (1900), sedaj upokojeni šolski upravitelj v Radencih in oče pesnika Kajetana Koviča, dr. Francé (1907), pravnik in profesor na višji upravni šoli v Ljubljani, Marjan (1918), ki je padel v roški ofenzivi l. 1943, potem ko je prišel z Raba, učiteljica Marija (1904), bančna uslužbenka Roza (1910) in nameščenka Tončka (1913).²

Kovičevi so živeli na Tratah pri Šiški, v stari zgradbi, ki se ji je reklo »Lepi dvor« (nekoč Medvedova 56). Tam so stanovali že njihovi predniki, vsekakor že praded Jožeta Koviča.³ Okolje je bilo ob prelomu stoletij še močno vaško.

L. 1908 se je družina preselila v šišensko ljudsko šolo (Spodnja Šiška 242, današnja osnovna šola Zvonka Runka v Gasilski ulici 17), na kateri je Kovičev oče postal šolski sluga.

Nasproti stare šišenske cerkve je bila šišenska čitalnica, živahno kulturno središče. Kovičevi so v čitalnici sodelovali predvsem kot igravci. Veselje do igranja je bilo Kovičevim v rodu. Otroci so imeli gledališče v šolski kleti, sicer pa so Kovičevi nastopali v čitalnici. Pavle Kovič se spominja, da se je oče gledaliških vlog učil tako, da je besedilo imel med orodjem na mizi, medtem ko je čevljaril. Kovičevi so bili tudi navdušeni telovadci šišenskega Sokola.

Po ljudski šoli v Šiški je Jože Kovič v začetku šol. leta 1909/10 začel hoditi na ljubljansko I. gimnazijo (klasično). Ob koncu 7. razreda je bil 11. maja 1916

² Povedal dr. France Kovič meni 1. jun. 1971.

³ Neobjavljeni rokopis spominov Jožeta Koviča, zapisan 21. 10. 1927. Hrani ga vdova Jožeta Koviča Marica Kovič.

Jože Kovič kot enoletni prostovoljec l. 1917

vpoklican v vojsko. Zato mu je bilo z 9. majem izdano spričevalo za 7. razred. Imel je dober uspeh.⁴ 28. oktobra 1916 pa je opravljal predčasno maturo.⁵ Ob njej je izjavil, da namerava nadaljevati študij na filozofiji.⁶

Med vojsko je bil kot enoletni prostovoljec v oficirski šoli v Admontu;⁷ dosegel je čin podporočnika, služil pa je vojake v 2. gorskem strelskem polku. V ofenzivi na Sv. Gabrijel pri Gorici je bil ranjen z bajonetom v stegno. S fronte se je vrnil iz bolnišnice domov, na fronto pa se ni več vrnil. V kadru je služil od 14. maja 1916 do 29. nov. 1918.⁸

Po koncu prve svetovne vojske se je v jeseni 1919 vpisal v Dramatično šolo jugoslovanskega konservatorija Glasbene Matice v Ljubljani, ki je zanjo pripravil načrt in bi jo naj vodil Ignacij Borštnik.⁹ A še preden je dramatična

⁴ Glej vpisnice: K. k. Erstes Staatsgymnasium in Laibach 1916/17 6. b.

⁵ »Kovič Josef... hat die Gymnasialstudien in der Zeit von 1909/10 bis 1915/16 (I—VII Klasse) am K. K. Staatsgymnasium zu Laibach als öffentlicher Schüler wegen Einberufung zum aktiven Militärdienste vorzeitig abgeschlossen...«, v: K. K. erstes Staatsgymnasium in Laibach. Hauptprotokol über die Reifeprüfungen. Schuljahr 1916/17. 26. Oktober 1916 vormittags, No. 3.

Dokumenta pod ⁴ in ⁵ sta spravljena v tajništvu II. gimnazije v Ljubljani, Šubičeva 1.

⁶ Jahresbericht des K. K. I. Staatsgymnasium zu Laibach für das Schuljahr 1916/17. Laibach 1917, 30.

⁷ Povedala Marica Kovičeva 19. apr. 1971.

⁸ Uslužb. list v SGM.

⁹ Razpis v SN 1919, 10. sept.

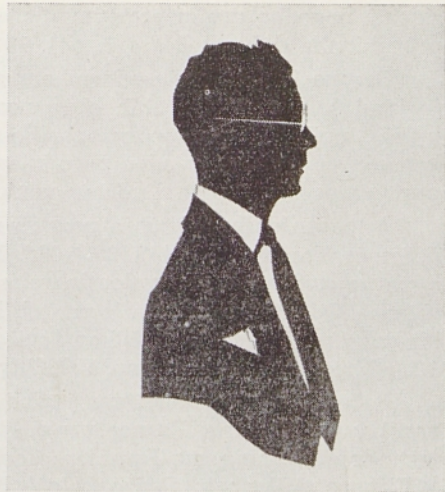
Jože Kovič okrog l. 1921

šola začela delati, je Borštnik umrl. Glavni predavatelj je bil potlej na šoli Osip Šest, režiser ljubljanskega Narodnega gledališča. Jože Kovič je kot slušatelj začel nastopati v manjših vlogah na deskah Narodnega gledališča. Toda v jeseni 1920, ko bi se moral vpisati v naslednji letnik, še ni poravnal šolnine za minuli letnik. Zato ga je odbor Glasbene Matice izključil »od vsakega poduka oziroma predavanj na tukajšnjem konservatoriju«. ¹⁰

¹⁰ Dopis Glasbene Matice v Ljubljani št. 249/20-21 z dne 25. nov. 1920 konseruatoristu Josipu Koviču (hrani Marica Kovičeva).

Jože Kovič okrog l. 1925

*Senčna podoba Jožeta Koviča —
Benetke 1925*

Jože Kovič se je zato 8. oktobra 1920 imatrikuliral na oddelku za umetnostno zgodovino filozofske fakultete ljubljanske univerze.¹¹ Poslušal je predavanja dr. Izidorja Cankarja, dr. Vojeslava Moleta, dr. Josipa Mantuanija, dr. Ivana Grafenauerja, dr. Ivana Prijatelja, dr. Karla Ozvalda, pa tudi prof. Friderika Juvančiča o zgodovini francoskega gledališča. Na oddelku je bil Jože Kovič vpisan do vključno letnega semestra 1921/22. O izpitih, ki bi jih bil opravil, ni uradnih podatkov.

Med študijem v Ljubljani je delal v gledališču in različnih društvih: v Preporodu, v šišenski čitalnici in J. N. A. D. »Jadran«.¹² V ljubljanskem Narodnem gledališču pa so ga po kartotekah imeli za svojega člana (a le honorarnega) od 1. avg. 1920 do 31. dec. 1921.¹³

Življenje v Ljubljani za Jožeta Koviča ni bilo lahko. Družina Kovičevih je živela v težavnih razmerah.¹⁴ Zato je Jože Kovič sprejel vabilo Vala Bratine, ki je s sezono 1921/22 prevzel vodstvo mariborskega gledališča in se je ogleđoval za sposobnimi sodelavci. Tako je poleg Silvestra Škerla privabil v Maribor tudi njegovega prijatelja Jožeta Koviča.¹⁵ Kdaj natančno je Jože Kovič

¹¹ Knjiga vpisov Filozofske fakultete — Zimski semester 1920/21, spravljen na dekanatu filof. fakultete ljublj. univerze.

¹² Petnajst let J. N. A. D. »Jadran«. 1920—1935. Ljubljana 1937, J. N. A. D. Jadran, 22.

Izjava prof. Boga Teplyja 24. dec. 1970.

¹³ Potrdilo, ki ga je izdalo računovodstvo SNG Ljubljana 16. febr. 1953 (hrani ga Marica Kovičeva).

¹⁴ Izjava dr. Franceta Koviča 1. jun. 1971.

¹⁵ Brenčič Radovan: Spomin na mariborsko gledališče (1922—1941), v: Dokumenti SGM 10, Ljubljana 1967, 376.

sklenil pogodbo z mariborskim gledališčem, ni mogoče dognati, pač pa mu je pokojninska doba stekla s 1. okt. 1921.¹⁶

Sezona 1921/22 se je v Mariboru začela šele v začetku novembra. Jože Kovič je imel še nekaj igravskih obveznosti v ljubljanskem gledališču, tako da je prvič stopil kot igravec na mariborski oder 6. dec. 1921. Slaba dva meseca kasneje pa je šlo čez oder prvo njegovo v Mariboru zrežirano delo — krstna uprizoritev Majnovih Dedičev velikega časa (31. jan. 1922).

Iz ohranjenih službenih pogodb med Narodnim gledališčem v Mariboru in Jožetom Kovičem (1924, 1925, 1926, 1927, 1929 in 1932)¹⁷ je razvidno, da je bil sprva angažiran kot »igravec in režiser v drami, operi in opereti ter kot gled. tajnik«. Od 1. avg. 1929 dalje pa je bil angažiran kot »režiser (glavni) in igravec«. Njegovi prejemki so bili kar lepi: v sezoni 1925/26 po 2500 din mesečno, 1926/27 po 3000 din mesečno, 1929/30 pa že 3500 din mesečno z dodatkom 500 din.

Jože Kovič si je širil svoje gledališko in splošno obzorje z mnogimi potovanji v tujino. Brat France pravi, da je vsake počitnice odpotoval za dva do tri tedne čez mejo: na Dunaj, v Berlin, Hamburg, kakšne štirikrat v Benetke, v Firence, Milano in Prago.¹⁸ Jože Kovič si je izposloval v pogodbah z mariborskim gledališčem študijske dopuste — neplačane, delno plačane, ali pa je dobival zanje celo posebne doklade (recimo 4000 din v pogodbi za sezono 1932/33).

Po ohranjeni korespondenci (pisma Marici Kovičevi), službenih pogodbah in objavah v časnikih se dajo rekonstruirati tale študijska potovanja:

1. 1925. leta: od konca septembra do približno 25. dec. na Dunaju; obiskoval je predstave v Burgtheatru, Josefstadttheatru, Volkstheatru, Akademietheatru, Lustspieltheatru in Exelbühne (»Najbolj so mi do zdaj ugajale še predstave v Josefstadttheatru, kjer je vodil gledališče svetovnoznani režiser Reinhardt.«); študiral ni pri Maxu Reinhardt,¹⁹ kot so nekateri domnevali; študiral je, vsaj tako je pisal soprogi, pri prof. Blumu (»Burgschauspieler«), ki je bil sicer profesor na »Neues Wiener Conservatorium«;²⁰ dosti je zahajal v zabavišča, gledal komedijante v Pratru in se zanimal celo za modne revije (»Glavno je, kot vedno poudarjam, čimveč gledati in čimveč videti.«); delal si je zapiske o igravcih, kako so igrali in kakšna igravska sredstva so uporabljali; sicer pa je študiral francoščino in prevajal Fuldovo komedijo »Vulkan«;²¹

2. trimesečno študijsko bivanje na Dunaju l. 1927 (od začetka sept. do 3. dec. 1927); tudi takrat si je predvsem ogledoval gled. predstave,²² študiral ruščino in italijanščino, prevajal in pisal spomine;

¹⁶ Uslužbenski list v SGM.

¹⁷ V lasti Marice Kovičeve.

¹⁸ Izjava dr. Franceta Koviča 1. jun. 1971.

¹⁹ Pismo Marici Kovičevi 10. okt. 1925. — Sporočilo Österreichische Nationalbibliothek, Theatersammlung, z dne 2. febr. 1971 meni.

²⁰ Katalogni oddelek Avstrijske nacionalne knjižnice (Österreichische Nationalbibliothek) mi je s pismom 12. 1. 1972 sporočil, da je »Neues Wiener Konservatorium« obstajal od 1909—1938 in da je na njem predaval tudi Fritz Blum; ta je bil igravec Burgtheatra od 1913—1938.

²¹ Pismi Marici Kovičevi 15. in 23. nov. 1925.

²² Kovič Jožko: Po dunajskih gledališčih. — Mariborski Večernik Jutra 1927, 10. in 11. nov.

*Jože Kovič s soprogo na
poročnem potovanju —
Benetke 1925*

3. med novembrom 1931 in januarjem 1932 je potoval čez Prago, kjer se je ustavil (obiskal je tudi Zvonimira Rogoza in Draga Marijana Sijanca), v Berlin,²³ od onod pa je odpotoval v Hamburg;

4. 1. 1939 je potoval v Milano na razstavo Leonarda da Vincija.²⁴

Izobraževal pa se ni samo s študijskimi potovanji v tujino, dosti je hodil tudi v Ljubljano. Tam je vsako leto nekaj tednov počitnic prebil pri starših (na starše, brate in sestre je bil močno navezan).

²³ Pismo Marici Kovičevi 25. nov. 1931 iz Berlina.

²⁴ rč: Razgovor z režiserjem Kovičem. — Večernik 1939, 28. jul.

Imel je bogato knjižnico, kakšnih tisoč knjig, od tega večinoma literaturo o gledališču. Nasploh je dajal dosti denarja za knjige. Dosti je študiral doma in v svoji sobici v gledališču.²⁵ Bil je nadarjen za jezike. Zelo dobro je govoril nemško (iz šole), ruščine pa se je naučil sam po Langenscheidtovi metodi.²⁶ Močno si je prizadeval tudi za odrsko slovenščino. Zato je v delovni načrt svoje dramske šole vnesel pouk odrske slovenščine (poučevala naj bi prof. Silva Trdinova).²⁷

V gledališču je opravljal dolžnosti lektorja. Vozil se je v Ljubljano in pri-
našal v Maribor vse spremembe, ki jih je uvajal Oton Župančič in drugi. Tako
so bili v mariborskem gledališču »z jezikom zmeraj na tekočem«.²⁸ Vsa njegova
ljubezen je veljala materinščini, sodi Danilo Gorinšek: »Od — rekel bi —
vsakominutnega listanja oguljeni, zmečkani, mastni, ves popisani in iz drugih
virov dopolnjevani Breznik-Ramovšev ‚Slovenski pravopis‘, ki ga je Kovič nosil
stalno v žepu, je bil kakor simbol njegovega neutrudnega prizadevanja na tej
še danes nepreorani ledini.«²⁹

Ko je bil l. 1929 postavljen za višjega režiserja mariborskega gledališča,
ko je postal nekakšen vodja dramskega dela mariborskega gledališča tja do oku-
pacije l. 1941, je prevzel tudi dolžnosti današnjega dramaturga (z izjemo sezone
1936/37; tisti čas je bil kot redni dramaturg nameščen dr. Ivan Dornik). Te so
obsegle predvsem sestavo dramskega repertoarja za mariborsko gledališče.

Pred drugo svetovno vojno v mariborskem gledališču skorajda niso po-
znali scenografov in kostumografov v današnjem pomenu besed. Jože Kovič,
ki je bil dober risar, je za svoje uprizoritve sam skiciral scenske osnutke. Te
je potem izdelal gledališki slikar Gottlieb Ussar, nakar jih je Jože Kovič še
pregledal in morda popravil.³⁰

L. 1930 je ustanovil v Mariboru svojo dramsko šolo³¹ in jo imel tja do
okupacije. Šola je bila ob nedeljah dopoldne v »mali kazinski dvorani v gleda-
liškem posloplju«. Dramskih produkcij ni pripravljval, neposredno iz njegove
šole pa niso izšli poklicni igralci.³²

Jože Kovič je za mariborsko gledališče opravljal tudi druga dela. Tako je
npr. za Mariborski teden l. 1939 zasnoval precej obširno razstavo ob 20-letnici
mariborskega gledališča.³³

Nekaj let (vsekakor med 16. nov. 1933 in 18. jan. 1938)³⁴ je bil predsednik
mestnega odbora Maribor Udruženja gledaliških igralcev Jugoslavije. Udele-
ževal se je sej v Ljubljani in vsaj beograjske delegatske skupščine l. 1937,³⁵
na kateri so razpravljali o pokojninskem skladu za igralce.

²⁵ Izjava Mirka Japlja 4. febr. 1971.

²⁶ Izjava dr. Franceta Koviča meni 1. jun. 1971.

²⁷ Dramatična šola mariborskega gledališča. — Mariborski Večernik Jutra 1930, 11. sept.

²⁸ Pismo Rada Nakrsta 28. jan. 1971.

²⁹ Gorinšek Danilo: Jože Kovič in mariborsko gledališče. — Gled. list SNG Ma-
ribor 1949—50, 12.

³⁰ Izjava Pavleta Koviča 12. febr. 1971.

³¹ Otvoritev dramske šole. — Mariborski Večernik Jutra 1930, 6. sept.

³² Pismo Rada Nakrsta 28. febr. 1971.

³³ -rč: Razgovor z režiserjem Kovičem. — Večernik 1939, 28. julij.

³⁴ Po dokumentih arhiva Udruženja gledaliških igralcev v SGM.

³⁵ Politika 1937, 4. julij.

NARODNO GLEDALIŠČE
V MARIBORU

Službena pogodba

ki sta jo sklenila od državne oblasti postavljeni in pooblašteni upravnik Narodnega gledališča

gosp. J. Radoslav Brenčič z ene strani in

gosp. Jožko Kovič z druge strani.

Gosp. Kovič § 1.

v nadaljnjem tekstu pogodbe imenovan angaževanec, se angažuje od 1. avgusta 1925
do 31. julija 1926 za Narodno gledališče v Mariboru kot izvajalec in
učevnik v drami, opereti in opri ter kot gled. tajnik
in sicer na podlagi te pogodbe, ter splošnih določb in disciplinarnega reda Narodnega gledališča
v Mariboru, kot integralnega dela te pogodbe.

§ 2.

Za vestno izvrševanje te pogodbe dobiva angaževanec vsakega zadnjega v mescu za
nazaj, skupne mesečne prejemke (vštevši vse draginjske in rodbinske doklade), v znesku Din
2500.- (dva tisoč pet sto dinarjev)

Med tem ima angaževanec pravico, vsakega 10. in 20. v mescu dvigniti na račun svojih prejemkov
vsoto do višine zasluženega zneska.

§ 3.

Vsak angaževanec je dolžan pred podpisom pogodbe dobro premisliti, oziroma biti si
popolnoma na jasnem, je-li fizično dovolj odporen in zdrav za gledališki poklic. Ako se po-
kaže, da angaževanec ni bil dovolj fizično odporen in zdrav za gledališki poklic, ko je podpisal
pogodbo ter mu vsled tega razna bolehanja trajno onemogočujejo izvrševanje njegovih gledaliških
dolžnosti, ima upravnik pravico takoj razrešiti to pogodbo, ter angaževanca odpustiti z odpravnino
polmesečnih prejemkov.

V vsakem slučaju je merodajno mnenje gledališkega zdravnika.

§ 4.

Razen predpisov, ki jih določajo splošne določbe in disciplinarni red Narodnega gleda-
lišča v Mariboru, ima upravnik pravico, razrešiti to pogodbo ter angaževanca takoj odpustiti z
odpravnino polmesečnih prejemkov:

- če se pokaže, da angaževanec ni sposoben vršiti dolžnosti, za katere se je dal angaževati;
- če redno ne prihaja k skušnjam, ali na drug način ovira gledališko delo;
- če se dovolj ne uči svojih vlog ali partij, ter s tem povzroča slab utis predstav.

§ 5.

V slučaju, da angaževanec prekrši to pogodbo, je dolžan plačati Narodnemu gledališču
v Mariboru konvencionalno globo v znesku 12-mesečnih prejemkov.

§ 6.

Angaževanec je kriv prekršenja pogodbe, ter izgubi iz nje vse izvirajoče pravice:
a) ako v smislu § 1. ne pride pravočasno na službovanje;
b) ako se svojevoljno odtegne angažmanu in zapusti Maribor brez odpusta ali brez dopusta;
c) ako se z namenom, da izsilí razrešitev te pogodbe, obnaša tako, da njegov nadaljnji
obstoj v gledališču postane nemogoč.

§ 7.

Angaževanec izjavlja s podpisom te pogodbe, da so mu znane splošne določbe in discipli-
narni red Narodnega gledališča v Mariboru, ter da se njima, kakor tudi njunim eventualnim služ-
beno določenim spremembam brezpogojno pokorava.

§ 8.

Vsa sporna vprašanja se rešujejo pred pristojno sodnijo v Mariboru. Kolektivno za
pogodbo plača v tem slučaju angaževanec.

V MARIBORU, dne 6. julija 1925.

NARODNO GLEDALIŠČE
V MARIBORU

Upravnik:

Jožko Kovič

Angaževanec:

Pri omeženih angaževankah soprog:

Pri mladoletnih oče ali varuh:

13. Uprava z zavesti dovoliti angaževanemu Brenčiču dopust
v katerem plačuje angaževanec svojega namestnika po dn
1500.- mesечно.

Jožko Kovič

7. aprila 1935 so v Mariboru ustanovili Umetniški klub, ki so bili vanj včlanjeni umetniški ustvarjavniki raznih področij. Klub je bil spodbuda za usklajeno kulturno delovanje v Mariboru; njegov vpliv v predvojnem Mariboru je bil tvorno prisoten. Jože Kovič je v njem skupaj z Vladimirom Skrbinškom zastopal gledališnike.

Za umevanje osebnosti Jožeta Koviča ni brez pomena navesti, da je obiskoval med 1. marcem in 20. aprilom 1929 šolo za rezervne oficirje v Sarajevu in da je dosegel čin rezervnega pehotnega kapetana I. stopnje.³⁶ Kot avstrijski in jugoslovanski oficir je imel v sebi močan občutek za vojaško disciplino in red. Ta ga je vodil tudi pri oblikovanju predvsem tehničnega osebja mariborskega gledališča (upravniki dr. Radovan Brenčič: »... bil je že od nekdaj tudi glavni element reda in discipline v naši Drami,«³⁷ pa tudi pri organizaciji priprave uprizoritev. Brat France pripoveduje, da je Jože »vojaško suknjo rad oblekel. Imel je dril.«³⁸)

Jože Kovič se je poročil 1. avg. 1925 z Marijo Jereletovo, doma iz Št. Jerneja na Dolenjskem, ki je bila uradnica v tovarni perila Maksa Durjave v Mariboru, Gregorčičeva 24. (V sosednji hiši, Gregorčičeva 26/I, pa sta Kovičeva stanovala od l. 1928 do okupacije; hiša je v bližini gledališča.)

Jože Kovič je bil čustven in rahločuten. Bil je že iz prve svetovne vojske precej živčen in nemiren. Bil je vase zaprt, samotarski in nedružaben.³⁹ Z igravci in tehničnim vodjem je govoril le o poklicnih zadevah, o igranju pa samo na odru pri vajah. V pogovorih je bil kratek in odrezan, razpravljal je na kratko, tudi z upravnikom. »V pavzah se ga je včasih videlo z bratom Pavlom, rečno pa s Kraljevo, ki sta bila dobra prijatelja.«⁴⁰ — »Na zunaj je bil sicer robot, pa je bil v resnici zelo senzibilen. Bil je rad užaljen, mimoza.«⁴¹

Pri delu je bil »neizčrpno delaven, natančen in jekleno energičen« (Danilo Gorinšek), zato so mu očitali »feldveblstvo«, vendar je »prav on vpeljal trdno prihajanje na vaje in absolutno zrelost generalnih vaj, ki je bila poprej pri nas skoro neznan.«⁴² »Marljiv kot čebela in če ima gledališče deset vogalov, jih on gotovo podpira šest,« je o njem zapisal Pavel Rasberger.⁴³

Za režije se je natanko pripravljaval, besedilo je razčlenil v podrobnostih in ga znal skorajda na pamet.

Svojo mrkobo in zaprtost pa je odložil, kadar ga je prevzel alkohol. »Tokrat je stopil iz svoje kože. Postal je z vsemi prijatelj, veliko je govoril, bil je nasmejan, dobre volje, poln humorja in nekoliko zafkljiv.«⁴⁴ Alkohol se je predaval periodično za več dni in noči, kar se je poznalo tudi pri režiranju, čeprav trdi Mirko Japelj, da se je ob zahtevnih režijah (na primer ob »Pohujšanju«) popolnoma odrekel pitju za čas do premiere. Bolj ko se je primikal čas, ko je z nemško okupacijo prenehalo delati mariborsko gledališče, bolj je

³⁶ Uslužbeni list v SGM.

³⁷ Radovan Brenčič l. c.

³⁸ Izjava dr. Franceta Koviča meni 1. junija 1971.

³⁹ Pismo Rada Nakrsta meni 28. jan. 1971.

⁴⁰ Ibidem.

⁴¹ Izjava Mirka Japlja meni 4. febr. 1971

⁴² Brenčič Radovan, l. c.

⁴³ Rasberger Pavel: Gledališki portreti... Jožko Kovič. — Deset let Narodnega gledališča v Mariboru. Maribor, Dramatično društvo (1930), 66.

⁴⁴ Pismo Rada Nakrsta meni 28. jan. 1971.

*Jože Kovič v okupirani
Ljubljani l. 1942*

Kovič podlegel pijači. Vse manj je tudi pazil na svojo zunanjščino.⁴⁵ Začuda pa je ravno takrat ob osebnem polomu ustvaril svoje najpomembnejše uprizoritve.

Jože Kovič je bil sila kratek čas dekretirani umetniški vodja mariborskega gledališča: ko je upravnik dr. Radovan Brenčič moral 29. marca 1941 k vojakom, je s pozivom članstvu razglasil Jožeta Koviča v tej funkciji.⁴⁶ Toda dober teden kasneje so v Maribor že vkorakali Nemci.

Jože Kovič se je pred Nemci zatekel v Ljubljano, kamor je pobegnil tudi skoraj celotni preostali mariborski dramski ansambel. Begunce so čakali hudi

⁴⁵ Izjava Borisa Brunčka meni 6. junija 1970.

⁴⁶ Rasberger Pavel: Moji spomini. Ljubljana, Knjižnica MGL 1965, 212.

časi. Italijanski okupatorji jih niso takoj prevzeli v državno službo; med njimi so tudi delali razlike glede na to, kdaj so jih namestili. Povrhu niso uživali tolikšnega ugleda kot ljubljanski kolegi. Prejemali so le podpore.⁴⁷

Jože Kovič je bil z nekaj drugimi nekdanjimi mariborskimi igravci s 1. nov. 1941 »vključen v obstoječi igralski ansambel« (ljubljanskega Narodnega gledališča)⁴⁸ kot pogodbeni član. Z dnem 1. julija 1944 pa je bil postavljen za uradnika VI. položajne skupine pri Državnem gledališču v Ljubljani.⁴⁹

Jože Kovič je v okupirani Ljubljani vse teže živel. Ne igravsko in ne režisersko se ni mogel razmahniti, kot se je mogel v Mariboru. Zato se je z bolečino spominjal časov v mariborskem gledališču⁵⁰ in se vse bolj udajal pijači. Tako se je vpikaval v okupatorje Italijane, ki so ga tudi zaprli. Vse bolj se je zapuščal, imel je težave doma in v gledališču. Nekoč se je Radu Nakrstu v ljubljanski Drami izpovedal in mu razkril svoje življenjsko trpljenje. Iskal je pri njem olajšanja.⁵¹

18. julija 1944 si je doma (Ljubljana, Slomškova 15) vzel življenje. Tedaj je uresničil misel o samomoru, ki ga je spremljala že izza mladih let, ko je bil v oficirski šoli v Admontu.

Jožeta Koviča so pokopali v družinsko grobnico na pokopališču v Dravljah pri Ljubljani.

II. BIBLIOGRAFIJA JOŽETA KOVIČA

Leposlovje — Pesmi

Joško Kovič: Iz spominov. Preporod I/1919, št. 2—3, 20

Joško Kovič: Pesem zemlje. Kres 1921/22, 46

Joško Kovič: Pred skrivnostjo. Kres 1921/22, 12

Joško Kovič: Pred najvišjo uro. Kres 1923, 53

(Vdova Jožeta Koviča Marica Kovičeva hrani štiri pokojnikove rokopisne knjige pesmi in dnevnik iz leta 1919.)

Razčlembe dramskih uprizoritev

Jožetu Koviču so ostali v neizbrisnem spominu nastopi »hudožestvenikov« v Ljubljani. Njihov gledališki izraz ga je oplojeval in spremljal vse življenje. Zato prisojam Jožetu Koviču tri razčlembe njihovih uprizoritev, objavljene v glasilu slovenskih socialnih demokratov »Napreju« s kraticama J. K. Svojo odločitev opiram na tematiko, ki je bila Jožetu Koviču tako blizu, na slog razčlemb in na to, da je Jože Kovič v »Kresu«, ki je bil družinski tednik slovenske socialne demokracije in je začel izhajati približno v tistem času, objavil svoje pesmi.

⁴⁷ Radovan Brenčič, l. c.

Izjava dr. Franceta Koviča, predvsem pa: Jerman Ivan: Slovenski dramski igralci med II. svetovno vojno. Ljubljana, Knjižnica MGL 1968, 47—49.

⁴⁸ Gled. list Narodnega gledališča v Ljubljani 1942/43, 178.

⁴⁹ Odločba šefa Pokrajinske uprave v Ljubljani z dne 1. julija 1944.

⁵⁰ Izjava Boga Teplyja meni 24. dec. 1970.

⁵¹ Pismo Rada Nakrsta meni 28. jan. 1971.

- J. K.: Bratje Karamazovi. (Gostovanje Hudožestvenikov). Naprej 1921, 10. febr.
J. K.: Čehov. (Gostovanje Hudožestvenikov). Naprej 1921, 15. febr.
J. K.: Še nekaj o Hudožestvenikih. Naprej 1921, 17. marec

Poročilo o gledališčih

Kovič Joško: Po dunajskih gledališčih. — Mariborski Večernik Jutra 1927, 10. novembra, str. 4 in 11. novembra, str. 4

Dramaturški orisi

- Kovič Joško: Dediči velikega časa. — Drama (Maribor) 1921/22, 91—93
J. K.: Karel Schönherr. — Mariborski gledališki list 1922/23, št. 5, 4
Kovič J.: Molière: George Dandin. — Mariborski gledališki list 1922/23, št. 33, 2—3
Joško Kovič: Molière: George Dandin. (K premijeri v Narodnem gledališču v Mariboru, v nedeljo dne 17. junija 1923). Tabor 1923, 17. junij
Kovič J.: $2 \times 2 = 5$. — Mariborski gledališki list 1923/24, št. 9, 3—4
J. Kovič: Ludvik Fulda: Ognjenik. — Zrnje 1928, št. 2, 12—13
JO-KIČ: Jaroslav Kvapil: Oblaki. — Zrnje 1928, št. 3, 20—21
Jo-kič: Julij Berstl: Dover-Calais. — Zrnje 1928, št. 3, 22—23
JO-KIČ: Sacha Guitry: Moj oče je imel prav. — Zrnje 1928, št. 1, 5—6
Joško Kovič: Emile Zola: Thérèse Raquin. — Zrnje 1928, št. 2, 12—13
Jože Kovič: Tartuffe. (K premijeri Molièrove komedije v mariborskem gledališču v četrtek 3. t. m. ob 20. uri). — Mariborski Večernik Jutra 1935, 3. okt.
Jože Kovič: August Strindberg: »Oče«. — Gled. list NG Ljubljana 1942/43, 69—72
Jože Kovič: C. Goldoni: »Mirandolina«. — Gled. list NG Ljubljana 1942/43, 93—97
Jože Kovič: Roberto Bracco: »Prava ljubezen«. — Gled. list NG Ljubljana 1942/43 129—132
Jože Kovič: Carlo Goldoni: »Kavarnica«. — Gled. list NG Ljubljana 1943/44, 37—42
Jože Kovič: Fulda in njegov »Ognjenik«. — Gled. list NG Ljubljana 1943/44, 173—174

Prikaz pisatelja

Kovič Joško: Njegovo romanje (Cankar — romar hrepenenja) — Drama (Maribor) 1921/22, 61—63

Programska izjava

Kovič Joško: Na pot. (O naši »gledališki poti«.) — Drama (Maribor) 1921/22, 73—74

Gradivo o Jožetu Koviču in njegovem delu

Rasberger Pavel: Gledališki portreti... Joško Kovič. — Deset let Narodnega gledališča v Mariboru. Maribor, Dramatično društvo [1930], 66

Vprašanje izmeničnih gostovanj. — Jutro 1939, 7. febr.

rč: Razgovor z režiserjem Kovičem. — Večernik 1939, 28. julij

S. T.: Razgovor z režiserjem J. Kovičem. — Jutro 1939, 4. febr.

- K. Š.: Novi ljudje v naši drami... Jože Kovič. — Jutro 1942, 21. avg.
 Režiser Jože Kovič. — Jutro 1944, 20. julij
 Pogreb režiserja J. Koviča. — Jutro 1944, 21. julij
 -c: Talijina vrata se zapirajo. Ob smrti režiserja J. Koviča. — SN 1944, 24. julij
 Posmrtnice Jožetu Koviču:
 Debevec Ciril, v: Gled. list NG Ljubljana 1943/44, 232—234
 Gorinšek Danilo, v: Gled. list NG Ljubljana 1943/44, 234—236
 Jan Slavko, v: Gled. list NG Ljubljana 1943/44, 236—237
 Frelih Emil: Manom služabnikov slovenske Talije... Joško Kovič. — Gledališki koledarček za sezono 1944/45. Ljubljana, Državno gledališče 1944, 62—63
 V spomin † Jožeta Koviča. Gled. list NG Ljubljana 1943/44, 230—232
 Lipah Fran: Cankarjevi igralci. — Gled. list Drame SNG Ljubljana 1948/49, 72
 D.(ušan) M.(evlja): Ob odkritju kipov zaslužnim mariborskim gledališkim umetnikom... Jože Kovič. — Mariborski Vestnik 1949, 31. okt.
 Gorinšek Danilo: Jože Kovič in mariborsko gledališče. — Gled. list SNG Maribor 1949/50, 5—12
 Kraljeva Elvira: Jože Kovič. — Gled. list MGL 1959/60, 62—63
 Rasberger Pavel: Moji spomini na mariborsko Slovensko narodno gledališče od ustanovitve leta 1919 do okupacije leta 1941. Prispevek k njegovi zgodovini. Maribor 1955, 265. (Tipkopis, spravljen v VŠK Maribor.)
 Smolej Viktor: Slovenski dramski leksikon I A—L. Ljubljana, Knjižnica MGL 1961, 164—165
 Rasberger Pavel: Ob dvajsetletnici smrti Jožeta Koviča. — Gled. list SNG Maribor 1964/65, 41—43
 Rasberger Pavel: Moji spomini, Ljubljana, Knjižnica MGL 1965, 174, 212
 Brenčič Radovan: Spomini na mariborsko gledališče (1922—1941). — Dokumenti SGM 10, Ljubljana 1967, 376 id
 Repertoar slovenskih gledališč 1867—1967. Ljubljana, SGM 1967
 Hartman Bruno: Dramatik Ivan Cankar v Mariboru. — Dokumenti SGM 12, Ljubljana 1968, 184—215
 Moravec Dušan: Cankarjevi režiserji. — Dokumenti SGM 12, Ljubljana 1969, 322
 Dolar Jaro: Mariborsko gledališče med obema vojnama. — Dokumenti SGM 14, Ljubljana 1969, 117—125
 Kos Stanislav: Mariborsko gledališče 1919—1941 (Bibliografsko kazalo). — Dokumenti SGM 14, Ljubljana 1969, 193—250
 Hartman Bruno: Jubilej ustvarjalne volje. — Dialogi 1969, 609—612
 Hartman Bruno: Sestavni del naše kulture. — NRazgl 1969, 591—592
 Ker iz sezone 1938/39 niso ohranjeni vsi gledališki listi, ki jih je izdajalo mariborsko gledališče, je samo iz objave v Večerniku 1938, 4. okt. (Gledališki list) razvidno, da je Jože Kovič napisal za prvo številko »informativni članek« o Shakespearovi komediji Kar hočete.

III. SEZNAM UPRIZORITEV, ZA KATERE JE JOŽE KOVIČ PREVEDEL BESEDILA

Jože Kovič je za mariborsko gledališče prevedel vrsto dramskih besedil. Po podatkih v njegovem uslužbenskem listu, ki ga je sestavilo Državno gledališče v Ljubljani 5. julija 1944, je znal tele jezike: slovenskega, nemškega, francoskega, italijanskega in ruskega. Gotovo je znal tudi srbohrvaškega (saj je obiskoval l. 1929 šolo za rezervne oficirje v Sarajevu).

Kovičevi prevodi niso pregledani, vzporejeni z originali in ocenjeni.

A. Prevodi dramskih besedil za Narodno gledališče Maribor

1. Molière: George Dandin ali Prevarani gospod (George Dandin)	17. junij 1923
2. Balzac H.: Mercadet (Mercadet)	5. febr. 1924
3. Hauptmann G.: Hanice pot v nebesa (Hanneles Himmelfahrt)	22. marec 1924
4. Čehov A. P.: Tri sestre (Tri sestry)	23. april 1925
5. Goldoni C.: Sluga dveh gospodov (Il servitore di due padroni)	4. marec 1926
6. Tolstoj L. N.: Sadovi prosvete (Plody prosveščeniija) [domnevno, a ne dokumentirano]	15. april 1926
7. Fulda L.: Ognjenik (Der Vulkan)	6. maj 1926
8. Strindberg A.: Tovariši (Kamraterna)	17. febr. 1927
9. Molnár F.: Igra v gradu (Játék a kastélbyan)	24. maj 1927
10. Signorini D.: Živijo tatovi (?)	4. jan. 1928
11. Nizière F. in Savoír A.: Kreutzerjeva sonata (Drama po istoimenskem romanu L. N. Tolstoja)	3. april 1928
12. Guitry S.: Moj oče je imel prav (Mon père avait raison)	7. okt. 1928
13. Zola E.: Thérèse Raquin (Thérèse Raquin)	24. okt. 1928
14. Veiller B.: Proces Mary Dugan (The Trial of Mary Dugan)	12. maj 1929
15. Fodor L.: Cerkvena miš (A templom egere)	21. junij 1929
16. Wedekind F.: Duh zemlje (Lulu) (Erdgeist)	13. jan. 1931
17. Frank L.: Karel in Ana (Karl und Anna)	19. febr. 1931
18. Langer F.: Izpreobrnitev Ferdinanda Pištore (Obráčení Ferdiše Pištory)	7. maj 1932
19. Goldoni C.: Zvedave ženske (Le donne curiose)	2. okt. 1932
20. Ostrovski A. N.: Nevihta (Groza)	3. jan. 1933
21. Dehmel R.: Človekoljubci (Die Menschenfreunde)	27. apr. 1933
22. Turgenjev I. S.: Natalija (Mesjac v derevne)	8. marec 1934
23. Goetz C.: Hokuspokus (Hokuspokus)	15. april 1934
24. Feldman M.: Profesor Žič (Profesor Žič)	23. febr. 1935
25. Fekete L. B.: Trafika njene ekselence (?)	18. maj 1935
26. Preradović P.: Najboljša ideja tete Olge (Najbolja ideja tetke Olge)	3. okt. 1937
27. De Benedetti A.: Dva ducata rdečih rož (Due dozzine di rose scarlate)	29. marec 1938
28. Senečić G.: Nenavadni človek (Neobičan čovjek)	19. okt. 1940

B. V ljubljanskem Narodnem gledališču so uporabili dva prevoda Jožeta Koviča: Revna kot cerkvena miš Fodora Lászla (premiera 13. jan. 1932) in Nenavadnega človeka Gena Senečića (prvič 30. avg. 1941 v izvedbi pregnanega mariborskega ansambla).

IV. DRAMSKE REŽIJE

Jože Kovič je, podobno kot njegov oče in brat Pavle, rad sodeloval v dramski skupini šišenske čitalnice (ki je bila nasproti stare šišenske cerkve). Po pripovedovanju Pavla Koviča* je brat Jože v šišenski čitalnici po prvi svetovni vojski zrežiral Ganglo-vega Sina, v katerem je Pavle igral naslovno vlogo. Brat France Kovič dopolnjuje,* da je Jože Kovič v Šiški več režiral, ne samo Sina. Režiral je v letih 1919, 1920 in 1921, pa tudi kasneje, ko je bil že angažiran v Mariboru.

Najpomembnejša režija Jožeta Koviča zunaj poklicnega gledališča je bilo Can-karjevo Pohujšanje v dolini šentflorjanski ki ga je pripravil v dramski sekciji Jugo-slovanskega naprednega akademskega društva »Jadran« l. 1921.**

NARODNO GLEDALIŠČE MARIBOR

1. Majcen S.: Dediči velikega časa	31. jan. 1922
2. Galsworthy J.: Borba	20. maj 1922
3. Drinkler H.: Pogumni krojaček	12. marec 1922
4. Gogolj N. V.: Revizor	a) 12. sept. 1922 b) 2. okt. 1937
5. Andrejev L. N.: Dnevi našega življenja	a) 11. nov. 1922 b) 30. okt. 1930
6. Tucić S.: Golgota	16. dec. 1922
7. Arcibašev M. P.: Ljubosumje	4. febr. 1923
8. Molière: George Dandin	17. jun. 1923
9. Schiller F.: Kovarstvo in ljubezen	13. marec 1923
10. Strindberg A.: Velika noč	1. april 1923
11. Thoma L.: Magdalena	6. dec. 1923
12. Balzac H. de: Mercadet	5. febr. 1924
13. Hauptmann G.: Hanice pot v nebesa	22. marec 1924
14. Langer F.: Kamela skozi šivankino uho	3. maj 1924
15. Nušić B.: Narodni poslanec	11. okt. 1924
16. Molnár F.: Liliom	2. nov. 1924
17. Golia P.: Petrčkove poslednje sanje	6. dec. 1924
18. Birinski L. G.: Moloh	28. febr. 1925
19. Čehov A. P.: Tri sestre	23. april 1925
20. Schönthan F. — Schönthan P.: Ugrabljene Sabinke	13. junij 1925
21. Milčinski F.: Cigani	13. febr. 1926
22. Goldoni C.: Sluga dveh gospodov	4. marec 1926
23. Tolstoj L. N.: Sadovi prosvete	15. april 1926
24. Fulda L.: Ognjenik	6. maj 1926
25. Manners H. J.: Peg, srček moj	16. junij 1926
26. Nestroy J. N.: Danes bomo tiči	23. okt. 1926
27. Görner K. A.: Pepelka	8. dec. 1926
28. Engel A.: Večni mladenič	15. jan. 1927
29. Strindberg A.: Tovariši	17. febr. 1927

* Ustno sporočilo meni, 12. febr. 1971.

** Petnajst let J. N. A. D. »Jadran« 1920—1935. Ljubljana, J. N. A. D. Jadran 1937, 22, 25.

30. Cankar I.: Za narodov blagor
a) 8. marec 1927
b) 1. okt. 1932
c) 25. nov. 1940
31. Niccodemi D.: Učiteljica
30. marec 1927
32. Molnár F.: Igra v gradu
24. maj 1927
33. Nušič B.: Svet
16. junij 1927
34. Brod M. & Reimann H.: Dobri vojak Švejk, I. del (Po povesti J. Haška)
21. febr. 1928
35. Nizière F. & Savoier A.: Kreutzerjeva sonata (Po istoimenskem romanu L. N. Tolstoja)
3. april 1928
36. Shakespeare W.: Othello
a) 30. maj 1928
b) 24. maj 1940
37. Cankar I.: Hlapci
a) 6. okt. 1928
b) 4. okt. 1934
7. okt. 1928
38. Guitry S.: Moj oče je imel prav
17. nov. 1928
39. Kvapil J.: Oblaki
18. dec. 1928
40. Berstl J.: Dover — Calais
24. april 1929
41. Bernstein H.: Tat
12. maj 1929
42. Veiller B.: Proces Mary Dugan
21. junij 1929
43. Fodor L.: Cerkevna miš
2. okt. 1929
44. Cankar I.: Pohujšanje v dolini šentflorjanski
5. okt. 1929
45. Maeterlinck M.: Stilmondske župan
26. nov. 1929
46. Pagnol M.: Velika abeceda
10. dec. 1929
47. Klavund: Krog s kredo
21. dec. 1929
48. Dobovišek R.: Radikalna kura
11. febr. 1930
49. Przybyszewski S.: Sneg
6. marec 1930
50. Lorde A. & Chaine P.: Naš gospod župnik (Po romanu C. Vautela)
8. april 1930
51. Novačan A.: Herman Celjski
17. maj 1930
52. Kraigher A.: Na fronti sestre Žive
5. junij 1930
53. Hauptmann G.: Bobrov kožuh
1. okt. 1930
54. Shakespeare W.: Sen kresne noči
2. okt. 1930
55. Nušič B.: Gospa ministrovka
23. nov. 1930
56. Achard M.: Življenje je lepo
13. jan. 1931
57. Wedekind F.: Duh zemlje
19. febr. 1931
58. Frank L.: Karel in Ana
a) 14. marec 1931
59. Finžgar F. S.: Veriga
b) 1. okt. 1939
60. Antoine A. P.: Leseni konji
14. april 1931
61. Grum S.: Dogodek v mestu Gogi
13. maj 1931
62. Jonson B.: Volpone
1. okt. 1931
63. Anet C.: Mayerling
6. okt. 1931
64. Cankar I.: Kralj na Betajnovi
a) 14. nov. 1931
b) 13. okt. 1938
65. Golouh R.: Groteska sedanjosti
6. febr. 1932

66. Neal M. & Ferner M.: Trije vaški svetniki	5. marec 1932 ponov. sez. 1932/33 1936/37 1937/38
67. Šilih G.: Kaverna	23. marec 1932
68. Langer F.: Izpreobrnitev Ferdinanda Pištore	7. maj 1932 ponov. sez. 1932/33
69. Goldoni C.: Zvedave ženske	2. okt. 1932
70. Golar C.: Dve nevesti	8. okt. 1932
71. Kreft B.: Celjski grofci	a) 6. nov. 1932 b) 3. okt. 1939
72. Ostrovski A. N.: Nevihta	3. jan. 1932
73. Bartoš F.: Švejk, II. del (Po romanu Karla Vaněka)	8. febr. 1933
74. Raynal P.: Grob neznanega vojaka	11. marec 1933
75. Dehmel R.: Človekoljubci	27. april 1933
76. Conners B.: Roksi	3. okt. 1933
77. Čapek K.: R. U. R.	28. okt. 1933
78. Scheinpflugova O.: Okence	18. jan. 1934
79. Turgenjev I. S.: Natalija (Mesec dni na kmetih)	8. marec 1934
80. Goetz C.: Hokuspokus	15. april 1934
81. Štolba J.: Stari grehi	28. april 1934
82. Golia P.: Kulturna prireditve v Črni mlaki	4. avg. 1934
83. Shakespeare W.: Hamlet	2. okt. 1934
84. Scheinpflugova O.: Gugalnica	17. nov. 1934
85. Nušić B.: Žalujoči ostali	8. dec. 1934
86. Golouh R.: Od zore do mraka	19. jan. 1935
87. Feldman M.: Profesor Žič	23. febr. 1935
88. Šorli I.: Blodni ognji	14. marec 1935
89. Fekete L. B.: Trafika njene ekselence	18. maj 1935
90. Debevec C.: Bratje Karamazovi (Po romanu F. M. Dostojev- skega)	1. okt. 1935
91. Molière: Tartuffe	3. okt. 1935
92. Frank B.: Vihar v kozarcu	16. nov. 1935
93. Kreft B.: Malomeščani	8. dec. 1935
94. Kostov S. L.: Zlati rudnik	21. jan. 1936
95. Zweig S.: Siromakovo jagnje	24. marec 1936
96. Kranjc J.: Direktor Čampa	23. april 1936
97. Škvarkin V. V.: Tuje dete	9. maj 1936
98. Tolstoj L. N.: Živi mrtvec	1. okt. 1936
99. Shakespeare W.: Ukročena trmoglavka	10. nov. 1936
100. Žigon J.: Kadar se utrga oblak	9. jan. 1937
101. Nušić B.: Dr.	28. jan. 1937
102. Shaw G. B.: Sveta Ivana	28. marca 1937
103. Werner V.: Na ledeni plošči	10. april 1937
104. Kraigher A.: Školjka	8. maj 1937

105. Preradović P.: Najboljša ideja tete Olge	3. okt. 1937
106. Calderón de la Barca P.: Sodnik Zalamejski	22. okt. 1937
107. Šnuderl M.: Lopovščine	27. nov. 1937
108. Francmesnil L.: Cvrček za pečjo (Po povesti Ch. Dickensa)	25. dec. 1937
109. Župančič O.: Veronika Deseniška	20. jan. 1938
110. De Benedetti A.: Dva ducata rdečih rož	29. marec 1938
111. Hofmannsthal H.: Slehernik	17. april 1938
112. Shakespeare W.: Kar hočete	1. okt. 1938
113. Nušič B.: Pokojnik	8. okt. 1938
114. Fodor L.: Matura	12. jan. 1939
115. Langer F.: Št. 72	30. marec 1939
116. Niewiarowicz R.: Hollywood	11. maj 1939
117. Skrbinšek M.: Hlapec Jernej in njegova pravica (Po povesti I. Cankarja)	30. sept. 1939
118. Békeffi S.: Neopravičena ura	7. okt. 1939
119. De Benedetti A.: Trideset sekund ljubezni	4. april 1940
120. Golouh R.: Krisalida	18. maj 1940
121. Senečić G.: Nenavaden človek	19. okt. 1940
122. Gorki A. M.: Na dnu	29. okt. 1940
123. Finžgar F. S.: Razvalina življenja	8. marec 1941

NARODNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA

124. Caillavet G. A. & Flers R. & Rey E.: Lepa pustolovščina	23. jan. 1942
125. Goethe J. W.: Ifigenija na Tavridi	31. marec 1942
126. Strindberg A.: Oče	17. dec. 1942
127. Goldoni C.: Mirandolina	11. febr. 1943
128. Bracco R.: Prava ljubezen	24. marec 1943
129. Goldoni C.: Kavarnica	29. okt. 1943
130. Molière: Namišljeni bolnik	16. febr. 1944
131. Fulda L.: Ognjenik	22. april 1944

Pristaviti je treba, da je Jože Kovič v Narodnem gledališču v Ljubljani obnovil z mariborskim ansamblom, ki so ga okupatorji pregnali iz Maribora, nekatere uprizoritve iz sezon tik pred vojsko. Te so bile:

1. Scheinpflugova O.: Okence	5. julij 1941
2. Senečić G.: Nenavadni človek	30. avg. 1941
3. Cankar I.: Kralj na Betajnovi	18. junij 1942

Na novo je Jože Kovič naštudiral z mariborskim ansamblom v ljubljanskem Narodnem gledališču komedijo, ki jo je uprizoril v Mariboru že v sezoni 1926/27:

1. Niccodemi D.: Učiteljica	18. julij 1942
-----------------------------	----------------

REŽIJE OPER IN OPERETE V NARODNEM GLEDALIŠČU MARIBOR

1. Offenbach J.: Hoffmannove pripovedke	28. marec 1935
2. Rasberger P.: Prebrisani Amor	21. april 1935
3. Smetana B.: Dalibor	7. maj 1938

V. IGRALSKE STVARITVE

St.	Avtor	Delo	Vloga	Datum premiere
NARODNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA				
1.	Tucić S.	Golgota	Ciril Severin	21. 3. 1920 19. 2. 1921
2.	Wilde O.	Saloma	Četrti Žid	14. 4. 1920
3.	Cankar I.	Za narodov blagor	Drugi občinski svetnik	16. 9. 1920
4.	Sardou V.	Madame Sans-Gêne	Vinaigre, De Brigode — 2 vlogi	2. 2. 1921
5.	Galsworthy J.	Borba	James Green	15. 4. 1921
6.	Kosor J.	Požar strasti	Slepec, prvi cigan — 2 vlogi	1. 10. 1921
7.	Shakespeare W.	Komedija zmešnjav	Baltazar	2. 10. 1921
8.	Jirásek A.	Oče	Prvi vaški deček	13. 10. 1921
9.	Gogolj N. V.	Revizor	Kristijan Ivanovič Hiebner	9. 11. 1921

NARODNO GLEDALIŠČE MARIBOR

10.	Strindberg A.	Oče	Pastor	26. 11. 1921
		(Jože Kovič je v predstavi 6. dec. 1921 vskočil v vlogo pastorja, ki jo je sicer igral Silvester Škerl; to je bil prvi igravski nastop Jožeta Koviča na mariborskem odru)		
11.	Ernst O.	Vzgojitelj Lanovec	Vencelj Pajek	17. 11. 1921
		(v predstavi 10. dec. 1921 je Jože Kovič vskočil v vlogo Vencelja Pajka, ki jo je sicer igral Silvester Škerl)		
12.	Skrbinšek M.	Hlapec Jernej in njegova pravica	Potepuh	11. 1. 1922
13.	Becque H.	Parižanke	Simpson	27. 1. 1922
14.	Milčinski F.	Kjer ljubezen, tam Bog	Romar	8. 2. 1922
15.	Birinskij L. G.	Raskolnikov	Zdravnik Sosimov	23. 2. 1922
16.	Drinkler H.	Pogumni krojaček	Tolovaj Ali	12. 3. 1922
17.	Cankar I.	Za narodov blagor	Stebelce	29. 12. 1922
		(Jože Kovič je v predstavi 7. febr. 1922 zamenjal v vlogi Stebelca igravca Kosa)		
18.	Molière	Skopuh	Valère	17. 3. 1922
19.	Wilde O.	Pahljača lady Windermare	M. Hopper	25. 3. 1922
20.	Schnitzler A.	Ljubimkanje	Theodor Kaiser	11. 4. 1922
21.	Jerome J. K.	Neznani prijatelj	Harry Larkcom	22. 4. 1922

St.	Avtor	Delo	Vloga	Datum premiere
22.	Ludwig O.	Dedni logar	Lovec Gottfried	29. 4. 1922
23.	Remec A.	Kirke	Narednik Ferlič	9. 5. 1922
24.	Cankar I.	Jakob Ruda	Dobnik	5. 6. 1922
25.	Galsworthy J.	Borba	George Rons	20. 5. 1922
		(Jože Kovič je na predstavi 4. jun. 1922 vskočil namesto igravca Janka v vlogo Georgea Ronsa)		
26.	Gogolj N. V.	Revizor	Peter Ivanovič Bobčinskij	12. 9. 1922
27.	Cankar I.	Hlapci	Komar	23. 9. 1922
28.	Molière	Namišljeni bolnik	Diafoirus	19. 10. 1922
29.	Andrejev L. N.	Dnevi našega življenja	Grigorij Ivanovič Mironov	11. 11. 1922
30.	Remec A.	Užitkarji	Mešetar	5. 1. 1923
31.	Arcibašev M. P.	Ljubosumje	Kovalenko	9. 2. 1923
32.	Suhovo- Kobilin A. V.	Svatba Krečinskega	Ivan Antonič Raspljujev	19. 4. 1923
33.	Busnach W. B. & Gastineau O.	Ubijač	Kovač Škorenj	1. 5. 1923
		(po romanu Emila Zolaja)		
34.	Molière	George Dandin	George Dandin	17. 6. 1923
35.	Cankar I.	Kralj na Betajnovi	Župnik	2. 10. 1923
36.	Surgučev I.	Jesenske gosli	Gost	3. 10. 1923
37.	Thoma L.	Magdalena	Lovre Ledenik	6. 12. 1923
38.	Balzac H. de	Mercadet	Violette	5. 2. 1924
39.	Milčinski F.	Mogočni prstan	Minister Rogoslav	16. 2. 1924
40.	Wied G.	$2 \times 2 = 5$	Friederich Hermann	6. 3. 1924
41.	Hauptmann G.	Hanice pot v nebesa	Pleške	22. 3. 1924
42.	Finžgar F. S.	Divji lovec	Tine	6. 4. 1922
43.	Linhart A. T.	Veseli dan ali Matiček se ženi	Matiček	23. 4. 1924
44.	Langer F.	Kamela skozi šivankino uho	Alan Vilim	3. 5. 1924
45.	Remec A.	Magda	Peter	24. 5. 1924
46.	Cankar I.	Pohujšanje v dolini Šentflorjanski	Šviligoj	25. 11. 1924
47.	Nušić B.	Narodni poslanec	Novinar Sraka	11. 10. 1924
48.	Bahr H.	Otroci	Dr. Scharitzer	23. 10. 1924
49.	Molnár F.	Liliom	Fičur	2. 11. 1924
50.	Bevk F.	Kajn	Peter	12. 11. 1924
51.	Golia P.	Petrčkove poslednje sanje	Mesec	6. 12. 1924
52.	Sardou V. in Najac E.	Razpoka	Ademar de Gratignan	13. 12. 1924
53.	Sloboda K.	Pri čaju	Hugo	31. 1. 1925

St.	Avtor	Delo	Vloga	Datum premiere
54.	Golar C.	Vdova Rošlinka	Blažon	11. 2. 1925
55.	Strindberg A.	Petrček	Župan, dr. Bartolomej — 2 vlogi	19. 3. 1925
56.	Čehov A.	Tri sestre	Ivan Romanovič Čebutikin	23. 3. 1925
57.	Shakespeare W.	Hamlet	Polonij	16. 5. 1925
58.	Schönthan F. in P.	Ugrabljene Sabinke	Matej Brumen	13. 6. 1925
59.	Molière	Žlahtni meščan	Covielle	16. 1. 1926
60.	Milčinski F.	Cigani	Sodnik	13. 2. 1926
61.	Skrbinšek M.	Hlapec Jernej in njegova pravica (Priredba povesti I. Cankarja)	Potepuh	17. 2. 1926
62.	Goldoni C.	Sluga dveh gospodov	Truffaldino	4. 3. 1926
63.	Shakespeare W.	Beneški trgovec	Salarino	16. 3. 1926
64.	Tolstoj L. N.	Sadovi prosvete	Aleksej Vladimirovič Krugosvjetlov	15. 4. 1926
65.	Fulda L.	Ognjenik	Edward Hennings	6. 5. 1926
66.	Schiller F.	Marija Stuart	Grof Kentski	18. 5. 1926
67.	Manners H. J.	Peg, srček moj!	Alaric	16. 6. 1926
68.	Sofokles	Kralj Ojdip	Sel iz Korinta	26. 6. 1926
69.	Molnár F.	Bajka o volku	Dr. Kelemen	13. 11. 1926
70.	Župančič O.	Veronika Deseniška	Bonaventura	16. 10. 1926
71.	Thoma L.	Morala	Fritz Beermann	17. 10. 1926
72.	Nestroy J. N.	Danes bomo ptiči	Plavec	23. 10. 1926
73.	Strindberg A.	Tovariši	Axel Alberg	17. 2. 1927
74.	Cankar I.	Za narodov blagor	Dr. Grozd	8. 3. 1927
75.	Gaspari T.	Divji mož	Minister Desnica	19. 3. 1927
76.	Niccodemi D.	Učiteljica (Jože Kovič je vlogo prevzel v sezoni 1928/29 od Urvaleka)	Janez Klopčič	30. 3. 1927
77.	Deutsche N.	Pasijon (Jože Kovič je vlogo prevzel v sezoni 1927/28)	Judež Judeža	9. 4. 1927
78.	Langer F.	Periferija	Gospod	28. 4. 1927
79.	Kadelburg G. in Blumenthal O.	Pri belem konjičku	Maček	10. 5. 1927
80.	Molnár F.	Igra v gradu	Korth	24. 5. 1927
81.	Nušić B.	Svet	Učitelj glasbe	16. 6. 1927
82.	Shakespeare W.	Kar hočete	Malvolio	24. 6. 1927
83.	Signorini D.	Živio tatovi	Carlo	4. 1. 1928
84.	Predić M.	Polkovnik Jelić	Veljko Stanojević	25. 1. 1928
85.	Nizière F. in Savoir A.	Kreutzerjeva sonata (Po romanu Leva Nikolajeviča Tolstoja)	Pozdnišev	3. 4. 1928
86.	Buchbinder B.	On in njegova sestra	Dr. Ferdo Iskra	27. 6. 1928

St.	Avtor	Delo	Vloga	Datum premiere
87.	Cankar I.	Hlapci	Župnik	6. 10. 1928
88.	Guitry S.	Moj oče je imel prav	Glavna vloga	7. 10. 1928
89.	Zola È.	Thérèse Raquin	Camille	24. 10. 1928
90.	Kvapil J.	Oblaki	Zdravnik	17. 11. 1928
91.	Nestroy J. N.	Lumpacij vagabund	Lumpacij vagabund	2. 2. 1929
92.	Shakespeare W.	Romeo in Julija	Paris	2. 3. 1929
93.	Veiller B.	Proces Mary Dugan	Zagovornik	12. 5. 1929
94.	Fodor L.	Cerkvena miš	Schünsl	21. 6. 1929
95.	Cankar I.	Pohujšanje v dolini šentflorjanski	Cerkovnik	2. 10. 1929
96.	Maeterlinck M.	Stilmondski župan	Poročnik Oton Hilmer	5. 10. 1929
97.	Pagnol M.	Velika abeceda	Topaze	26. 11. 1929
98.	Klabund	Krog s kreda	Čang-Ling	10. 12. 1929
99.	Przybyszewski S.	Sneg	Kazimir	11. 2. 1930
100.	Hauptmann G.	Bobrov kožuh	Julij Wolff	5. 6. 1930
101.	Shakespeare W.	Sen kresne noči	Klobčič	1. 10. 1930
102.	Nušić B.	Gospa ministrovka	Sima Popović	2. 10. 1930
103.	Andrejev L. N.	Dnevi našega življenja	Grigorij Ivanovič Mironov	30. 10. 1930
104.	Achard M.	Življenje je lepo	Bonaparte	23. 11. 1930
105.	Frank L.	Karel in Ana	Karel	19. 2. 1931
106.	Antoine A. P.	Leseni konji	Jacques	14. 4. 1931
107.	Golouh R.	Groteska sedanjosti	Prvi ataše	6. 2. 1932
108.	Neal M. & Ferner M.	Trije vaški svetniki	Lahajnarjev Jakec	5. 3. 1932
109.	Langer F.	Izpreobrnitev Ferdinanda Pištore	Ferdinand Pištora	7. 5. 1932
110.	Cankar I.	Za narodov blagor	Klander	1. 10. 1932
111.	Goldoni C.	Zvedave ženske	Brighello	2. 10. 1932
112.	Golar C.	Dve nevesti	Nace	8. 10. 1932
113.	Kreft B.	Celjski grofje	P. Gregor	6. 11. 1932
114.	Bartoš F.	Švejk, II. del (Po romanu K. Vaněka Dobri vojak Švejk v rus- kem ujetništvu)	Ruski general	8. 2. 1933
115.	Raynal P.	Grob neznanega junaka	Vojak	11. 3. 1933
116.	Dehmel R.	Človekoljubci	Višji vladni svetnik	27. 4. 1933
117.	Connors B.	Roksi	Tony Anderson	3. 10. 1933
118.	Delac F.	Deseti brat (Po istoimenskem romanu J. Jurčiča) (Jože Kovič je v vlogi Dolefa zamenjal Josipa Daneša)	Dolef	25. 11. 1933
119.	Scheinpflugova O.	Okence	Jakob Johanek	18. 1. 1934

Št.	Avtor	Delo	Vloga	Datum premiere
120.	Turgenjev I. S.	Natalija (Mesec dni na vasi)	Aleksej Nikolajevič Belajev	8. 3. 1934
121.	Golia P.	Kulturna prireditvev v Črni mlaki	Mihail	4. 8. 1934
122.	Feldman M.	Profesor Žič	Žič	23. 2. 1935
123.	Fekete L. B.	Trafika njene ekscelence	Anton	18. 5. 1935
124.	Debevec C.	Bratje Karamazovi (Po istoimenskem romanu F. M. Dostojevskega)	Zagovornik	1. 10. 1935
125.	Zweig S.	Sirromakovo jagnje	Napoleon	24. 3. 1936
126.	Tolstoj L. N.	Živi mrtvec	Ivan Petrovič Aleksandrov	1. 10. 1936
127.	Cankar I.	Pohujšanje v dolini šentflorjanski	Cerkovnik	3. 10. 1936
128.	Shakespeare W.	Ukročena trmoglavka	Tranio	10. 11. 1936
129.	Kraigher A.	Školjka	Tonin	8. 5. 1937
130.	Francmesnil L.	Cvrček za pečjo (Po povesti Charlesa Dickensa)	Kočijaž	25. 12. 1937
131.	De Benedetti A.	Dva ducata rdečih rož	Alberto Verani	29. 3. 1938
132.	Nušić B.	Pokojnik	Pavle Marić	8. 10. 1938
133.	Cankar I.	Kralj na Betajnovi	Župnik	18. 12. 1938
134.	Langer F.	Št. 72.	Melihar	30. 3. 1939
135.	Cajnkarc S.	Potopljeni svet	Škof Ciril	22. 4. 1939
136.	Niewarowicz R.	Hollywood	Tompson	11. 5. 1939
137.	Skrbinšek M.	Hlapec Jernej in njegova pravica (Priredba povesti I. Cankarja)	Potepuh	30. 9. 1939
138.	Senečić G.	Nenavaden človek	Tonković	19. 10. 1940

NARODNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA

139.	O'Neill E.	Anna Christie (V izvedbi pregnanega mariborskega ansambla)	(?)	9. 6. 1941
140.	Cankar I.	Kralj na Betajnovi (V izvedbi pregnanega mariborskega ansambla)	Župnik	20. 6. 1942
141.	Ibsen H.	Gradbenik Solnes	Knut Brovik	12. 11. 1942
142.	Viola C. G.	Skupno življenje	Lorenzo Massari	15. 6. 1943

SPOMINI JOŽETA KOVIČA
(Odlomek)

21./X. 27

Moja mladost je bila lepa pravljica. Toda kakor ima vsaka pravljica nešteto grenkih dogodbe, jih ima tudi moja.

* * *

Pred dobrimi tridesetimi leti je bila vas »Trata« res še prava vas, kakor jih je danes še polno po Gorenjski. Nekaj na široko raztresenih kajžarskih bajt, večinoma s slamo kritih. Le tupatam se je šopirila kakšna nova hiša, ki si je prikrojila svojo zunanost po modi bližnje Ljubljane. Med posameznimi bajtami, boljšimi in slabšimi, so bile poljske parcele, majhne in ubožne, kakor je bila ubožna »Trata«. Približno sredi »Trate« je stala najubožnejša, najsiromašnejša bajta »Lepi dvor«. Tako se je imenovala ta stara bajta, stara najmanj 200 let če ne več. Pred tolikimi in tolikimi leti je ta podrtija veljala res za lepi dvor, in bogve, kakšne orgije so se dogajale v tedanji grajščini, ki je bila sedaj najsiromašnejša, najubožnejša bajta. Uboštvo ji je gledalo iz močno preperele slamnate strehe, kjer se je bohotno razrastel očrneli mah, ki smo ga uporabljali za jaslice. Uboštvo je gledalo iz majhnih očrnelih oken, iz okresanega, od deževja izpranega zidovja, tudi razpoke od zadnjega močnega ljubljanskega potresa so bile videti. Še kup gnoja pred podolgovatim nizkim hlevom, ki se je držal hiše, je bil majhen in uboren, izpričuje, da v hlevu ne bo živine na ducate; le troje, četvero repov je bilo v njem, last starega očeta in matere...

Čez kamenit prag si stopil v podolgovato nizko vežo, v kateri je bilo ognjišče (kakršna so po Gorenjskem; notranjska ognjišča so nekoliko drugačna). Na desni strani je bila ena soba, kjer sta bila stari oče in stara mati, na levi je bil naš del...

V tej prastari bajti so se že rodili moj prastari oče, stari oče, moj oče in rodil sem se v tej podrtiji tudi še jaz. O svojih pradedih vem pravzaprav jako malo, le to, da se je prastari oče ubil pri zidanju stare »luteranjske cerkve« v Ljubljani.

Stari oče (oče očeta) je bil srednje postave, suhljat, obraz bolj podolgovat kot okrogel in na glavi kljubujoče skodrani sivi lasje. Bil je precej mrk in čudaški, in kadar je bil »nataknen«, sila strog in osoren, in tedaj so se ga vsi bali, njegova žena in moji starši. V takih prilikah so poslali vedno mene k njemu; kajti vedeli so, da bo potem vse dobro. Mene je imel namreč naravnost nerazumljivo rad. Če sem prišel jaz pred oči v najbolj kritičnih njegovih urah, je bilo takoj vse dobro. Najprej me je čudno pogledal, me vzdignil v naročje, me ljubeznivo zlasal, mi pogledal v oči in dejal: »Otrok, ti si moj! Ti si dečko, vsi drugi niso vredni počenega groša, ti me razumeš.« Jaz nisem bil boječ in ni me bilo strah, a takrat me je nekaj pretreslo: Bog ve, kaj je mislil pri teh besedah, ne vem, morda sam ni vedel.

Stara mati je bila čisto nasprotna od njega: majhna, okrogla, debela, vedno veselega, dobrodušnega obraza in vedno vneta za šale. Že ko ji ni manjkalo dosti do 60 let, se je na pustni torek naskrivoma, ne da bi mož opazil, napravila v maškare in nam vsem vnukom kupila »larfe«. O to je bilo veselje!

O materinih starših ne vem skoro nič, ker jih nisem nikoli videl, saj jih je videla komaj mati sama. Mati je bila nezakonska hči, rojena na Gorenjskem v Kamniku. Oče je kmalu umrl, njena mati, ki je umrla šele pred nekaj leti v Ljubljani, precej visoka dama, a malce lahkoživa, pa je ni hotela pripoznati za svojo in tako je morala iti z dvanajstimi leti služiti v Dravlje, kjer jo je moj oče spoznal in komaj 18 letno postavno, brhko dekle poročil. Vsaj pozneje sem več čul od svojih stricev, da je moja mati zelo ugajala. Čudno, nezakonski otroci so ponavadi jako čedni. Moj oče jo je imel zelo rad in če sta v prvih tednih po poroki v nedeljo zvečer zavila v krčmo in po zvokih kakšne harmonike zablesala polko ali valček, so ju ljudje zavidali. Takrat jaz še nisem bil rojen, a kmalu je bilo rojstvo v hiši. V »Lepem dvoru«, v tej stari podrti bajti, kjer so po izročilu stare matere zganjali grofi in grofne orgije, sem bil rojen tudi jaz. A nisem bil grofovske krvi, ker moja ni bila modra, temveč rdeča kot kri kot je še danes, hvalabogu.

In tako sem rasel, doraščal na tratih in v gozdu, obdan na eni strani od romantičnega ljubljanskega gradu, na drugi od šišenskega gozda, kjer je znamenita Kozlova dolinica in moj ljubi preljubi, nepozabni Rožnik na eni strani, lepe in veličastne Kamniške planine na drugi, Karavanke s Stolom in Triglavom...

24./X. 27

Sanje otroka, življenje otroka, njegova domišljija, njegove iluzije, njegova ljubezen, najlepše, kar si more človek misliti. — Takrat je srce kakor prvo spomladansko sonce brez najmanjše pege in takrat je srce kakor poletno sonce v najhujši vročini... Takrat so zvezdice res male drobne lučice, ki jih prižigajo krilati zlati angeli, in lunin krajec je res Pavliha, ki se smeje na vso moč, tako se smeje, da ga sliši tenkočutno otroško srce še v sanjah in se krčevito sladko zasmee s Pavlihom na nebu v najtrdnejšem spanju.

Moj spomin ne seže čisto do dneva rojstva in najbrž spomin nobenega zemljana. V tem slučaju smo vsi navezani na ustno izročilo: Bilo je ponoči in huda zima; katerega dne pa še danes ne vem. Oficialni krstni list me dela za en dan mlajšega kot trdi mati. Vprašal sem nekoč mamo, kako in kaj. Pa se je nasmehnila in rekla »Moj Bog, bom pa ja vedla.« Od tedaj nisem več vprašal. In tako se bom, recimo, če bom dočakal 50 let, čutil še zelo mladega, na tihem si prigovarjajoč, da krstni list ni pravilen. Vedel bom, da sem za en cel dan mlajši! O še mi bo lepo, če bom dočakal star dni! Tudi tega ne vem, kako in kdaj sem »stopil na noge«. Baje kmalu in koj pri »prvem koraku v življenje naredil neumnost«. Štrbunknil sem v gnojnico, ki je bila pred hlevom, tako da je bila glava vsa v umazani smrdljivi vodi, noge so se nekaj čudno zataknila na ograji. Kakor se mi zdi, so me potegnili še živega iz mlakuže, me dodobra oprali in stvar je bila v redu, toliko časa, dokler nisem drugič zaspal v hlevu — pod kravjim trebuhom. Tudi to pot, kakor še mnogokdaj pozneje, se je vedno srečno izteklo! Res, otrok in pijanec imata angela varuha!

Bogastvo pa je tisto, česar se človek sam spominja. Te srečne in nesrečne trenutke nosi v sebi do konca življenja in ni je sreče in ni je žalosti, ki bi mogla za večno zabrisati izgubljeno, a nikoli pozabljeno mladost! Moj spomin seže daleč in se ustavi najprej pri pinču, našem prijaznem psu.

V tiste dni, ko sem še platno prodajal, spadajo tudi krave, »liska«, »rjavka«, »šeka« itd. Gonila sva jih na pašo z bratom ali sem jih peljal sam. In sicer

na Kozlerjev pašnik, tik pred Tivolijem! Krave so se pasle, jaz sem se ulegel vznak, gledal večkrat po cele dneve v nebo, motril oblake, ki so se podili nad veličastnimi Kamniškimi planinami in spreminjali svoje oblike. Pinč je ležal poleg mene in kamor so trenile moje oči, so trenile njegove, bogve kaj je mislil in bogve kaj sem jaz mislil. Zgodilo se je tudi, da sem večkrat zapustil pašnik ter za hip skočil v Tivoli h gugalnicam in vrtiljakom in si mislil, kako srečni so ti gospodje direktorji in še bolj srečni njihovi otroci, ki imajo vrtiljak doma in se lahko cel dan »vrtijo«, če se hočejo. Tako se »vrti« v možganih otroka!

Nekoč, ko sva z bratom pasla, je prišel mimo gospod, vprašal, čigava sva, in dal obema skupaj petico (groš). Oh kako lepo se je svetila ta petica in kako imenitna se nama je v tistem hipu zazdela koliba, kjer je stara, majhna in debela Kubeška prodajala same sladke stvari! Spogledala sva se z bratom in sva molčala! Vedela sva, da mora petica romati domov k mami. Mama je vedno rekla: »Otroci, ki imajo preveč denarja, takih otrok Bog ne mara in taki otroci lahko postanejo tatovi in pridejo v pekel.« (In prav je imela.) Torej imela sva petico in bila sva žalostna; kajti koliba in Kubeška nista bili za naju nič manj zapeljivi, bolj očarljivi reči, kot za mladega fanta mlado »cukreno dekle«! Nagnilo se je solnce, zgonila sva krave skupaj in jih gnala domov. Gnala mimo Kubeške, gnala mimo sladke kolibe. Pred kolibo sva nehote obstala, krave so šle same naprej! Obstala in se spet spogledala, oba sva vedela, »kaj bi«... in vedela sva, »kaj ne smeva«... Pa je ušlo bratu iz ust, kajti skušnjava je bila prevelika: »Dajva, Jože, zapraviva en krajcer. Štiri bova nesla domov.« Branil sem se: »Mama bo vedela.« Brat: »Daj hitro groš, krave so že daleč, doma bom jaz govoril, rekel bom, gospod je dal štiri krajcarje.« Pogledal sem na slaščice. Tudi mene je premamilo.

Dal sem groš. Kupila sva za en krajcer dve sladki cigari. S sladkostjo v ustih sva jo ubrala za kravami. Srkala sva vsak svojo cigaro in čim manj je je bilo, bolj je bila grenka. Še je bil na jeziku in v grlu zadnji okus sladkosti, a v srcu je bil že velik strah, strah pred nečim neznanim, strah pred tistim, čemur pravimo vest!

Prignala sva domov. Krave v hlev, midva v hišo! Mati je stala ravno na pragu, mene je takoj oblila rdečica in sunil sem brata v rebra.

L'Oeuvre de Jože Kovič

Se basant sur des documents et des témoignages l'auteur trace la vie personnelle et artistique de Jože Kovič, acteur et metteur en scène, ayant consacré la majeure partie de son travail au théâtre de Maribor entre les deux guerres. L'auteur ajoute une bibliographie des oeuvres littéraires de Kovič, de ses rôles de théâtre et de ses mises en scène, de ses traductions de pièces de théâtre et quelques passages typiques de ses Mémoires.